

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Vertailu suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käytöstä

Alkoholin käyttö Tornionjokivarren nuorten keskuudessa

Krista Alanenpää

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op
marraskuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Krista Alanenpää	Sivumäärä 38+2
Työn nimi Vertailu suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käytöstä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tuomo Paavola	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni aiheena on vertailu suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käytöstä. Tutkimuskysely on tehty viidessä eri kunnassa Tornionjokilaaksossa Suomen ja Ruotsin puolella. Nämä kunnat ovat Pello, Ylitornio ja Tornio Suomen puolelta ja Övertorneå ja Haaparanta Ruotsin puolelta. Kyselyn nuoret ovat yläkoulun 7-9 luokkalaisia. Kyselyssä kysyttiin nuorilta ovatko he kokeilleet alkoholia, alkoholimäärää, käyttötiheyttä, kuinka usein he juovat itsensä erittäin humalaan, mistä he alkoholia saavat, ovatko he itse ostaneet alkoholia, ovatko he kokeilleet sekakäyttöä, missä, mitä ja miksi he juovat.</p> <p>Tilastollinen tutkimus sopii parhaiten tilastoitavan tiedon hankkimiseen, joten siksi käytin sitä työssäni. Tiedonhankintamenetelmäksi valitsin valmiit eli strukturoidut ja muutaman avoimen kysymyksen saadakseni helposti tilastoitavaa aineistoa. Kyselyyn nuoret vastasivat nimettöminä. Tutkimuksen nuoret täyttivät kyselyn ollessaan koulussa.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan molempien maiden nuoret käyttävät alkoholia runsaasti. Huomattavia eroja ei maiden välillä ole, mutta sukupuolten välillä on eroja mm. siinä kuinka paljon ja kuinka usein juodaan. Suomalaisnuoret juovat itsensä useammin erittäin humalaan entä ruotsalaisnuoret. Molemmissa maissa nuoret saivat alkoholia kavereiltaan ja olivat ostaneet alkoholia. Sekä ruotsalais- että suomalaisnuoret joivat yleisimmin mietoja alkoholijuomia. Kummankin maan tytöt joivat yleensä kavereidensa luona ja pojat kylällä tai kaupungilla. Suurin osa nuorista kertoi juovansa alkoholia siksi, koska se on hauskaa, mutta myös koska sen avulla he kokevat voivansa rentoutua.</p> <p>Opinnäytetyöni tuloksia voivat hyödyntää paikalliset nuorisotyöntekijät, mutta myös kaikki ne, joita nuorten alkoholin käyttö kiinnostaa. Nuorten alkoholin käyttö on vakava asia, johon kaikkien aikuisten ja nuorten parissa työskentelevien on puututtava.</p>	
Asiasanat alkoholi, nuoruus, aivot, kvantitatiivinen tutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Krista Alanenpää	Number of Pages 38+2
Title The comparison of alcohol use among Finnish and Swedish young people	
Supervisor(s) Tuomo Paavola	
Abstract <p>The title of my thesis was the comparison of alcohol use among Finnish and Swedish young people. Research of my study was done in five different municipalities of The Torne River Valley in Finland and Sweden. These municipalities were Pello, Ylitornio and Tornio in Finland Övertorneå and Haparanda in Sweden. The survey was held for young people aged 13 to 15 years old at secondary schools around the municipalities chosen.</p> <p>Questions asked in the survey were following; have you tried alcohol? How much alcohol do you drink when drinking? How often do you use alcohol and do you binge drink? Where do you normally get the alcohol? Have you bought alcohol yourself? Have you ever tried the mixed use of substances? Where do you normally drink? What do you drink? Why do you drink?</p> <p>Statistical study is the most suitable for making statistics so that is why I chose to use this method in my study. In order to get answers which are easily compiled statistics I chose structured and a couple of open-ended questions. The questionnaire was anonymous and young people took part of it at school.</p> <p>According to the research results youth in both countries use a lot of alcohol. There were not remarkable differences of alcohol use between the countries, but amount of drinking and frequency of use differed between the genders. Finnish young people binge drink more often than their peers in Sweden. In both of the countries young people had got alcohol from their friends and they have bought alcohol themselves. Both Swedish and Finnish young people drunk mostly mild alcohol when they were drinking. Girls in both countries drunk mainly when they were visiting their friends and the boys drunk while they were out in the town. Most of the young people taking part of this study told they drunk because drinking is funny and because by drinking they feel they can relax.</p> <p>The results of my study can be utilised, not only by local youth workers, but also by everyone interested in the study of young people's drinking habits and usage. Young people's alcohol misuse is a matter that needs to be taken seriously by all adults and especially by people working with them. People should be aware of the matter and intervene with it.</p>	
Keywords alcohol, youth, brains, quantitative study	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Nuoruus	7
2.2 Nuorten juomatapojen tutkimus	7
2.3 Nuoret ja alkoholi	8
2.4 Alkoholi ja aivot	10
2.5 Sekakäyttö	11
2.6 Miedot ja vahvat alkoholijuomat Suomessa ja Ruotsissa	12
3 TUTKIMUSTAVOITE JA TEHTÄVÄT	13
4 TUTKIMUKSEN KULKU JA AINEISTON ANALYYSI	13
4.1 Kvantitatiivinen tutkimus	13
4.2 Tutkimusmenetelmä	14
4.3 Lomakkeen laadinta ja aineiston keruu	15
5 KESKEISIMMÄT TUTKIMUSTULOKSET TILASTOTTAIN	16
5.1 Nuorten kansalaisuus ja asuinpaikkakunta	16
5.2 Alkoholin käyttö ja sen käyttömäärät	17
5.3 Nuorten erittäin humalaan juomisen tiheys ja alkoholin hankinta	20
5.4 Nuorten alkoholin osto alaikäisenä	22
5.5 Nuorten alkoholin käyttöpaikat ja heidän käyttämänsä alkoholijuomat	22
5.6 Syitä nuorten alkoholin käyttöön ja sekakäyttö	24
6 TUTKIMUSTULOKSISTA	25
6.1 Lisää tutkimustuloksista	25
6.2 Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
6.3 Jatkotutkimusaiheita	31
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Ajatukseni opinnäytetyöni aiheeseen lähti siitä, kun olen itse rajalta kotoisin ja olen aina miettinyt onko alkoholin kulutus ruotsalais- vai suomalaisnuorten keskuudessa kovempaa. En juurikaan omasta nuoruudestani muista, että samanikäiset ruotsalaisnuoret olisivat alkoholia käyttäneet yhtä paljon kuin mitä nuoret Suomen puolella.

Nuoret saivat alkoholinsa yleensä muualta kuin itse ostamalla, koska kyselyssäni käyttämät nuoret ovat iältään 15-16 vuotiaita eli alaikäisiä. Nuorille alkoholia hankkivat yleisimmin joko ystävät tai jopa perheenjäsenet. Tutkimuksessani pyrin vertailemaan kummassa maassa nuoret käyttävät enemmän alkoholia ja onko alkoholin hankkimisessa eroa tai siinä missä alkoholia juodaan. Tästä aiheesta on tehty tutkimuksia, mutta halusin silti tehdä uuden tutkimuksen aiheesta, koska alkoholin käyttö ei ole leikin asia ja se on aina ajankohtainen aihe.

Valitsin tutkimusryhmäkseni Suomen puolelta Pellon, Ylitornion ja Tornion nuoret ja Ruotsin puolelta Övertorneån ja Haaparannan nuoret. Tarkoitukseni oli tutkia sekä maaseudun että kaupungin ja maiden välisiä eroja. Tutkimukseni on eräänlainen elämäntapojen mittari, jossa on olennaisena taustatekijänä sukupuoli, vaikkakin sen aiheena on vertailu suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käytöstä. Nuorten alkoholin käyttöä on mielestäni tutkittava, koska sitä kautta tiedetään millaisia asenteita nuorilla on alkoholista.

Tutkimukseni paikkakunnat sijaitsevat kaikki Tornionjokilaaksossa. Pellossa on asukkaita 3911. (Pellon kunta). Sen naapurikuntana on Suomen puolella Ylitornio, jossa on asukkaita 4548. (Ylitornio). Ruotsin puolella Ylitornion naapurina on Övertorneå, jossa on asukkaita 4827. Övertorneån kuntaan Ruotsin puolella kuuluu kylä nimeltä Pello. Ruotsin Pellon nuoret käyvät koulua Övertorneån kouluissa. (Övertorneå.) Kun matkataan noin 60 kilometriä etelään löytyy kaksoiskaupunki, joka on nimeltään Tornio-Haaparanta. Asukkaita kaksoiskaupungissa on 32 500, joista 22 589 asukasta asui lokakuun lopussa vuonna 2011 Suomen puolella Torniossa ja loput asuvat Ruotsin puolella Haaparannalla. (TornioHaparanda.)

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Nuoruus

Nuoruus on laaja käsite ja sitä määritellään useilla eri tavoilla, mutta kuitenkin pohjimmainen ajatus on kaikissa nuoruusmäärittelyissä sama. Lastensuojelun mukaan nuori on 18-22-vuotias, kun taas kehityspsykologian mukaan nuori on 13-20-vuotias ja EU-säädösten mukaan nuori on alle 25-vuotias. Länsimaissa nuoruus kuitenkin kestää kymmenisen vuotta. (Vilkko-Riihelä & Laine, 100–101). Mielestäni Vilkko-Riihelän ja Laineen kirjoittaman lukion kehityspsykologian kurssikirjan nuoruus määritelmä on paras, koska mielestäni 13-vuotiasta voidaan kutsua nuoreksi. Suomen laissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta henkilöä. Tarkempi määritelmä nuoruudelle jää vähäiseksi, joten nuoruuden alkua ei ole laissa määritetty. (Nuorisolaki 2006/72, 2 §.)

2.2 Nuorten juomatapojen tutkimus

Nuorten juomatapoja tutkitaan paljon, koska niistä ollaan alati kiinnostuneita. Kyselyjen tietoja välitetään tieteellisille foorumeille ja tiedotusvälineille. Tunnetuimmat nuorten juomatapoja tutkivat ovat nuorten terveystapatutkimus (NTTT), eurooppalainen terveyskysely (ESPAD), kouluterveyskysely ja maailmanterveysjärjestö (WHO). Vanhin näistä on NTTT-tutkimus, jota alettiin tehdä 1970-luvulla, koska silloin nuorten juomisesta tuli julkinen ongelma. ESPAD tuli tutkimuskuvioihin 1990-luvulla, saman vuonna tulivat myös kouluterveyskyselyt. Ne ovat suuntautuneita kunta- ja koulukohtaisiin kartoituksiin. WHO:n kyselyihin alkoholi tuli vasta 1990-luvulla. (Tigerstedt & Salasuo 2007, 14-15.)

Alkoholin käyttöä on kuitenkin tutkittu jo 1950-luvulta lähtien, mutta silloin se ei tarvinut tutkimusasemaa, koska sen käyttö oli vähäistä. Nuorten kulutustyyli ja itsenäiset vapaa-ajan viettotavat tekivät tuloaan Suomeen 1950-luvulta lähtien. (mt., 9-11.)

2.3 Nuoret ja alkoholi

Kehityspsykologian mukaan nuori samaistuu ystäviinsä ja kokee saavansa sieltä tukea ja ymmärrystä sekä oppii sieltä käyttäytymismalleja. Nuoruus on osalti tunteiden myllerrystä, joten silloin yleensä tapahtuukin ensimmäiset alkoholikokeilut. Kuitenkin kehittyäkseen nuoret tarvitsevat myös aikuisia ja heidän asettamiaan rajoja. Joillakin nuorilla alkoholikokeilu liittyy vanhemmista irtautumiseen. Tämä on kaikki osa identiteetin etsimistä, mutta jos se on jatkuvaa niin se aiheuttaa häiriötä kehitykselle. (Vilkkö-Riihelä 2005, 116–118).

Myös Solja Niemelän mukaan ensimmäiset alkoholikokeilut tehdään yläkouluiässä eli 13-15-vuotiaana. On kuitenkin arvioitu, että joka kymmenes aloittaa kokeilun jo alakouluiässä. Humalahakuisuus on nuorten alkoholin käytössä yleistynyt ja monilla sen käyttö jatkuu läpi aikuisiän. 1970-luvulta vuosituhannen taitteeseen alkoholia käyttävät yhä nuoremmat ja erityisesti tyttöjen alkoholin käyttö on lisääntynyt. Kun verrataan suomalaisnuoria muihin eurooppalaisiin nuoriin niin meillä, Suomessa juodaan humalahakuisemmin.

Kuitenkin 2000-luvulta lähtien on näkynyt merkkejä täysraittiuudesta ja 12-17-vuotiaiden humalahakuisuus on vähentynyt, vaikka käyttö on vähentynyt on yhä olemassa nuoria, jotka juovat runsaasti. Sekä kansainvälisesti että meillä Suomessa on alkoholin käytön aloitusikä alkanut hieman nousta. (Niemelä 2010, 108–109.) Samaa mieltä on asiasta Jaana Lähteenmaa. Hänen mukaansa nuoret eivät kokeile alkoholia niin nuorena, koska nykyään on enemmän tekemistä, ja mielikuvat ovat muuttuneet alkoholia vähemmän vetovoimaiseksi tekevämmäksi. (Lähteenmaa 2007, 90–91.)

Siirtymäkohta lapsuudesta nuoruuteen on joillakin nuorilla liukuminen päihteiden maailmaan. Askel päihteisiin on merkittävä, koska nuori on tietoinen vain osasta syitä ja seurauksia mitä päihteillä on. Kyselytutkimuksissa on noussut esiin kokeilunhalu, uteliaisuus, kavereiden mallit, sekä sillä on haettu yhteyksiä nuoren elämän ulottuvuuksiin, kuten vanhempien kasvatukseen ja heidän alkoholin käyttöönsä, sisarusten ja ystävien vaikutuksiin, aikuiseksi kasvamiseen, itsenäistymiseen ja seurustelun aloittamiseen.

Yhteyksien löytyminen ei kuitenkaan kerro miten nämä yhteydet pitävät paikkansa nuorten arjessa sekä valintatilanteissa. Eikä selityksistäkään ole apua selittämään yhä useamman nuorten ajautumista alkoholin ja muiden päihteiden pariin. (Jaatinen 2000, 27). Jaatinen (2000, 47) kertoo kirjassaan siitä miten nuoret luulevat juomisen muuttavan heidät aikuisemmiksi kuin he oikeasti ovat, koska hänen haastattelemansa nuoret luulevat jättävänsä lapsuuden viattomuuden juomalla taakseen. Hänen mukaansa alkoholin käytöllä he leikkivät aikuisia, vaikka heitä ei kuitenkaan aikuisiksi muualla mielletä. Jenni Simosen tekemän ryhmätutkimuksen mukaan nuorten on vaikea olla juomatta, jos kaverit juovat. (Simonen 2007, 36-37.)

Haastattelujen mukaan nuoret juovat, koska muutkin nuoret juovat eli nuoret tekevät valintansa ympäriltään saamiensa vaikutteiden ja mielikuvien ohjaamana. Suuria eroja on eri ikäisten nuorten välillä siinä miten he ajattelevat juomisesta, koska monille 9-luokkalaisille juominen on osa arkea, kun taas 7-luokkalaiset vasta haaveilevat juhlimisesta. Kuitenkin juominen on enemmän ja enemmän osa nuorten arkipäivää, koska sitä kautta nuoret kertovat alkoholista tulleen keinon päästä eroon elämän epämukavuuksista ja siitä on tullut keino rentoutua rankan arjen jälkeen. Päihteiden käytön koetaan kuuluvaksi nuoruuteen, eivätkä kaikki nuoret koe pystyvänsä itse tekemään valintojaan. (Jaatinen 2000, 141–144.)

Tigerstedtin mukaan juominen on nuorten keskuudessa sosiaalisuuden kokemista, alkoholin käytön avulla unohdetaan arki. (Simonen 2007, 35-36.) Hän on tehnyt ryhmätutkimuksen, minkä mukaan nuorten on vaikeaa olla juomatta, jos kaverit juovat.

Alkoholi vaikuttaa nuoriin eri tavalla kuin aikuisiin. Haitalliset vaikutukset kuten väsyttävä ja tasapainoa häiritsevät tekijät, mutta myös vieroitus- ja krapulaoireet ovat nuorilla lievempiä kuin aikuisilla. Vieroitus- ja krapulaoireet kehittyvät alkoholin käytön myötä. Nuoret haluavat käyttää alkoholia uudelleen, koska eivät tunne näitä haittavaikutuksia. Alkoholilla on todettu olevan myös perintötekijällisiä vaikutuksia, joten siitä saadut vaikutukset voivat johtua myös siitä. Alkoholin sietokyvyn ja alkoholismien uskotaan olevan sukuvika. Nuoret, joiden alkoholin sietokyky on korkea ovat suuremmassa riskissä päihdeongelmille. Nuoret usein ajattelevat hyvän viinapään olevan hyvä asia, vaikka oikeasti se on päinvastoin. Tytöt kärsivät

haitallisista vaikutuksista poikia enemmän, koska tyttöjen elimistössä on vähemmän vettä. Toisin sanoen tyttöjen juomalla alkoholimäärällä on veressä korkeampi alkoholipitoisuus. Tyttöjen sietokyky on huonompi, sammuminen ja muistinmenetykset ovat tytöillä yleisempiä, joten siksi tyttöjen ei pitäisi juoda yhtä paljon poikien kanssa. Nämä voivat myös olla syitä sille miksi tytöt tulevat poikia herkemmin riippuvaiseksi alkoholista. Sammuminen ja muistikatkot ovat aina merkki alkoholin liiallisesta kulutuksesta. (Niemelä 2012, 11–12.)

Liikakäytöstä seuraa myös sosiaalisia ongelmia, kuten poissaoloja koulusta ja koulusta valmistumisen vaikeutumista tai jopa koulun keskeyttämistä. Se vaikeuttaa koulusta valmistumisen, perheen perustamisen, yhteiskunnasta oman paikan löytämisen ja pahimmassa tilanteessa se aiheuttaa syrjäytymistä. (Fogelholm, Huuhka, Reinikkala & Sundman 2010, 99.) Samaa mieltä asioista ovat myös Thies ja Travers. (Thies & Travers 2001, 147.) Alkoholin käyttäjät kärsivät useammin masennuksesta kuin ne nuoret, jotka eivät käytä. (mt., 162–163)

2.4 Alkoholi ja aivot

Keskushermoston kehitys alkaa sikiöiässä ja sen kehityksen on arvioitu kestävän jopa 25-vuotiaaksi asti. Nuoruusaikana tämä kehitys on nopeaa. Tyttöillä ja pojilla kehitys on eri pituista, pojilla yleensä hitaampaa. Otsalohkojen kehitys on nuoruudessa voimakkaiden muutosten kourissa. Otsalohkon keskeisiä tehtäviä ovat harkinta, valintojen punnitseminen, impulssikontrolli, päättely sekä ongelman ratkaisukyky. Koska kehitys on pojilla hitaampaa, he ottavat tyttöjä enemmän riskejä. Mielihyvän ja tunne-elämän eli niin sanotun limbisen järjestelmän osat kypsyvät aivojen otsalohkoja aiemmin, joten siksi alkoholikokeilut tuntuvat miellyttävimmiltä nuorilla kuin aikuisilla. Nämä kaikki ovat syitä sille miksi nuori on alttiimpi päihderiippuvuuksille. (Niemelä 2012, 10–11.)

Alkoholi on myrkyä elimistölle ja se vaikuttaa keskushermostoon. Alkoholi imeytyy nopeasti elimistöön, koska se on korkeasti vesipitoista. Se alkaa suun limakalvoilta, mistä se menee mahalaukkuun ja ohutsuoleen. Verenkierron mukana alkoholia joutuu koko elimistöön ja aivoihin. Siitä seuraa humalatilaa. (mt., 12.) Alkoholilla on

akuutteja eli lyhytkestoisia vaikutuksia ja kroonisia eli pitkäkestoisia vaikutuksia. Akuutit ilmenevät fyysisinä, psyykkisinä ja sosiaalisina haittoina. Fyysisiä ovat pahoinvointi, reaktiokyvyn ja liikkeiden hallinnan heikkeneminen. (Fogelholm ym. 2010, 97.) Alkoholi voi vaikuttaa aivoihin joko pitkäaikaisesti tai jopa palautumattomasti sellaisilla nuorilla, jotka juovat itsensä humalaan.

Alkoholi vaikuttaa impulssien hallintaan sen takia tavoitteiden asettaminen ja motivaatio heikkenevät. Myös muisti kärsii alkoholin käytön seurauksena, joten tiedon mieleenpalauttaminen ei juovilla nuorilla ole yhtä helppoa kuin raittiilla nuorilla. Jo pieni kerta-annos alkoholia vaikuttaa muistiin, joten koulunkäynti ja opinnoista suoriutuminen ei ole helppoa nuorelle, joka juo. Uuden oppiminen hankaloituu, koska muistikeskusten toiminta vaikeutuu alkoholin takia. (Niemelä 2012, 12–13.) Nämä kaikki edellä mainitut vaikutukset kuuluvat psyykkisiin haittoihin, joita alkoholilla on. (Fogelholm ym. 2010, 97.) Sosiaalisia haittoja ovat esimerkiksi riidat ja vakavat keskustelut humalassa tapahtuneista vahingoista. (mt., 97).

Krooniset haitat tulevat alkoholin jatkuvasta liikkakäytöstä. Yksi niistä on alkoholismi eli alkoholiriippuvuus, sydän- ja verenkiertoelimistön sairaudet, syövät ja maksasairaudet. Liian nuorena aloitettu alkoholinkäyttö altistaa pitkäaikaisille psyykkisille haitoille, kuten alkoholinväärinkäytölle, siitä seuraavalle riippuvuudelle sekä mielenterveys- ja päihdeongelmille. (mt., 98–99.) Alkoholin käyttö eli enemmän kuin 5 annosta voi aiheuttaa sekä fyysisiä että psykososiaalisia haittoja. (Thies ym. 2001, 146).

2.5 Sekakäyttö

Lääkkeiden ja alkoholin yhteiskäyttöä kutsutaan sekakäytöksi. Alkoholin käyttö on vaarallista, jos nuorella on säännöllinen lääkitys jonkin sairauden hoitoon. Ei tiedetä mitä seuraa alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäytöstä, koska alkoholi voi joko lisätä tai heikentää joidenkin lääkkeiden vaikutuksia. Sekakäytöstä voi seurata vaarallisen voimakas humalatila, pahoinvointia, tasapainohäiriöitä, muistihäiriöitä tai käytös voi olla aggressiivista. Sekakäytön seurauksesta voi koitua lääkeriippuvuudeksi, koska

lääkkeiden sietokyky kasvaa. Hoito hankaloituu entistä enemmän. (Fogelholm ym. 2010, 99.)

2.6 Miedot ja vahvat alkoholijuomat Suomessa ja Ruotsissa

Suomessa alkoholiksi lasketaan juomat, joiden alkoholipitoisuus on yli 2,8 tilavuusprosenttia. Enintään 22 tilavuusprosenttia olevat alkoholijuomat ovat mietoja ja yli 22 tilavuusprosenttia olevat lasketaan väkeviksi alkoholijuomiksi. (Alko.) Ruotsissa puolestaan esimerkiksi olutta on kolmea eri sorttia. Ykkösolut, jonka alkoholipitoisuus on 2,25 tilavuusprosenttia, olut, jonka tilavuusprosentti 3,5 ja yli 3,5 tilavuusprosenttia sisältävä on nimeltään vahva olut. (Systembolaget.)

Lainsäädännöt myyntiä koskevissa ovat erit Suomessa ja Ruotsissa. Ruotsissa myydään enintään 2,25 tilavuusprosenttista alkoholijuomaa päivittäistavarakaupoissa. Ruotsin alkossa, Systembolagetista ei myydä viinaa, viiniä tai vahvaa olutta alle 20-vuotiaille. Olutta kuitenkin saa 18-vuotias. (Alkohollag 2010:1622, 7 §). Suomessa 18-vuotias saa ostaa olutta ja viiniä, mutta hän ei saa ostaa Alkosta yli 22 tilavuusprosenttista alkoholia, mutta alle saa. (Alko.) Alkoholin oston ikärajoilla on tavoitteena suojella nuoria alkoholin haitallisilta vaikutuksilta. (Hermanson ym. 2006, 125). Suomessa alkoholin valvonta on virallista, mutta ei samalla tavalla perhekeskeistä kuin joissakin maissa. Suomen eikä Ruotsin kulttuurissa ei yhteisöä eikä perhettä arvosteta niinkuin eteläisimmissä EU-maissa. Molemmissa maissa, sekä Ruotsissa että Suomessa valvonta on tarkkaa, mutta Ruotsissa ikärajat ovat korkeammat. (mt., 83–84.)

Alkoholilain tarkoituksena on ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja ohjaamalla alkoholin kulutusta. (Alkoholilaki 1994/ 1143. 1 §).

3 TUTKIMUSTAVOITE JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyöni tavoitteena oli vertailla ruotsalais- ja suomalaisnuorten alkoholin käyttöä. Opinnäytetyöni tutkimustehtävinä oli kuvata maiden, sukupuolten, maaseudun ja kaupungin välisiä eroja. Tutkimustehtävinäni oli myös vertailla onko eroa siinä kuinka paljon nuoret juovat, mitä ja missä nuoret juovat sekä mistä nuoret hankkivat alkoholinsa. Näissä kaikissa tutkimustehtävissä oli tärkeää verrata onko paikkakuntien tai maiden välillä eroja.

Erojen kuvaajina käytin kysymystä vastaajan sukupuolesta. Lisäksi siitä oliko nuori kokeillut alkoholia. Kuinka paljon nuori joi ja kuinka monesti hän joi itsensä humalaan olivat myös kysymyksiäni, joita käytin erojen kuvaamiseen. Tutkimuksen kannalta oli tärkeä kysyä mistä nuoret saivat alkoholia ja olivatko he itse ostaneet alkoholia. Kuitenkaan ei ollut soveliaista unohtaa kysymyksiä missä, mitä ja miksi nuori joi. Viimeisenä kysymyksenä kysyin oliko nuori käyttänyt lääkkeitä ja alkoholia samaan aikaan eli kokeillut sekakäyttöä. Kaikilla näillä kysymyksillä selvisi oliko eroja sukupuolten, paikkakuntien ja maiden välillä.

4 TUTKIMUKSEN KULKU JA AINEISTON ANALYYSI

4.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä kvantitatiivisesta tutkimuksesta käytetään monia nimityksiä, hypoteettis-deduktiivinen, eksperimentaalinen ja positivistinen tutkimus. Keskeistä siinä ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat, hypoteesit, käsitteiden määrittely, aineiston keruun suunnitelmat, koehenkilöiden tai tutkittavien henkilöiden valinta, mistä määritellään perusjoukko, josta otetaan otos. Lisäksi keskeistä on, että muuttujat laitetaan taulukkomuotoon ja aineistosta tehdään tilastollisesti käsiteltävä sekä tulosten kuvailu prosenttitaulukoiden avulla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 130–131.)

Kvantitatiivinen tutkimus on toiselta nimeltään määrällinen tutkimus. Sen tarkoituksena on tuoda esille kohteen tulkinta numeroin ja tilastoin. Määrälliseen tutkimukseen kuuluvat isona osana erilaiset laskennalliset ja tilastolliset menetelmät. (Koppa-Jyväskylän yliopisto). Sen ideana on saada tietoa, joka on yleistettävissä. Määrällinen yleinen ja yleistettävissä oleva tieto on kriteereiltään tilastollis-matemaattinen, jossa käsitellään tietoa tilastollisina yksiköinä. Määrällinen perustuu käsitteisiin tilastoyksikkö, otos ja näyte- (Ylemmän AMK-tutkinnon mediafoorumi).

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada mahdollisimman selkeä kuva nuorten alkoholin käytöstä Suomessa ja Ruotsissa. Määrällinen sopii parhaiten opinnäytetyöhöni, koska sen avulla pyritään yleistämään ja ollaan usein kiinnostuneita erilaisista luokitteluista, syy- ja seuraussuhteista, vertailusta ja numeerisiin tuloksiin perustuvasta ilmiön selittämisestä. Nuorten juominen on ilmiö ja haluan tutkia sitä vertailemalla kahden maan alkoholinkäyttöä. (Koppa-Jyväskylän yliopisto.)

Määrällinen tutkimus oli omalle kohdalleni paras vaihtoehto, koska siinä lasketaan määriä. Tiedonkeruumenetelmänä ovat valmiit, strukturoidut tai avoimet kysymykset, joilla halutaan selvittää ilmiöön liittyvien ominaisuuksien tai yhteyksien esiintymistiheyksiä eli frekvenssejä. Tutkimustuloksia käsitellään tilastollisin menetelmin, joten määrällisessä on tärkeitä, että käytössä on riittävä määrä havainnointiyksiköitä eli mitattavia kohteita. (Kananen 2008, 10–11.) Valitsin kvantitatiivisen tutkimuksen, koska tiesin, että minulla tulee olemaan riittävästi materiaalia tehdä tutkimus. Minun kyselyni on suunnattu monen kunnan ja kahden maan yläkoulun 7-9 luokkalaisille. Vastaajia oli kaiken kaikkiaan 306 kappaletta, joista 92 oli ruotsalaisia.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Kolmesta perinteisestä tutkimusstrategiasta; kokeellisesta tutkimuksesta, surveytutkimuksesta ja tapaustutkimuksesta käytin survey-tutkimusta. Kyseisessä tutkimusstrategiassa tutkimustulokset kerätään samalla tavalla kaikilta tutkittavilta. Lisäksi survey-tutkimuksessa tietystä ihmisjoukosta kerätään aineisto esimerkiksi kyselylomakkeen avulla. Saatuja tuloksia arvioidaan, kuvaillaan sekä vertaillaan ja selitetään eri ilmitöitä. Sen tyyppisiä piirteitä on, että kerätään tietystä ihmisjoukosta

otos yksilöitä, joista kerätään aineisto. Aineisto kerätään jokaiselta yksilöltä strukturoidussa muodossa eli apuna käytetään kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua. (Hirsjärvi 2004, 125.)

Survey tulee englanninkielestä ja se tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja, joissa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietyistä perusjoukosta. (mt., 182.) Minun tutkimuksessani 7-9 luokkalaiset suomalais- ja ruotsalaisnuoret ovat otos perusjoukosta.

Minun tapauksessani kyselylomake oli tiedonkeruumenetelmänä paras, koska nuorten määrä oli niin suuri, etteivät haastattelut olisi ikinä onnistuneet yhtä monelle nuorelle. Olisi vaikeaa haastatella samaa määrää nuoria, koska koululla haastattelut tuskin onnistuisivat ja muualta yhtä paljon nuoria on vaikeaa löytää. Saadun aineiston pohjalta pyrin kuvailemaan, vertailemaan ja selittämään nuorten juomista.

4.3 Lomakkeen laadinta ja aineiston keruu

Kysely on yksi tapa kerätä aineistoa ja se tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Aineisto, joka on kerätty surveyn avulla käsitellään tilastollisesti. Kyselyjen etuna pidetään sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja aineisto. Aineiston käsittely on nopeampaa, jos lomake on huolellisesti suunniteltu. (mt., 182–184.)

Lomakkeen mukana on hyvä olla saatekirje, jossa ilmenee tutkija, hänen asemansa, tutkimuksen tarkoitus sekä mihin vastauksia käytetään. Saatekirjeessä tulee olla selkeät ohjeet lomakkeeseen vastaamista varten. (Krause ym. 1996, 111.) Minunkin kyselystäni löytyy lomake, joka sisältää ylhäällä mainitut asiat.

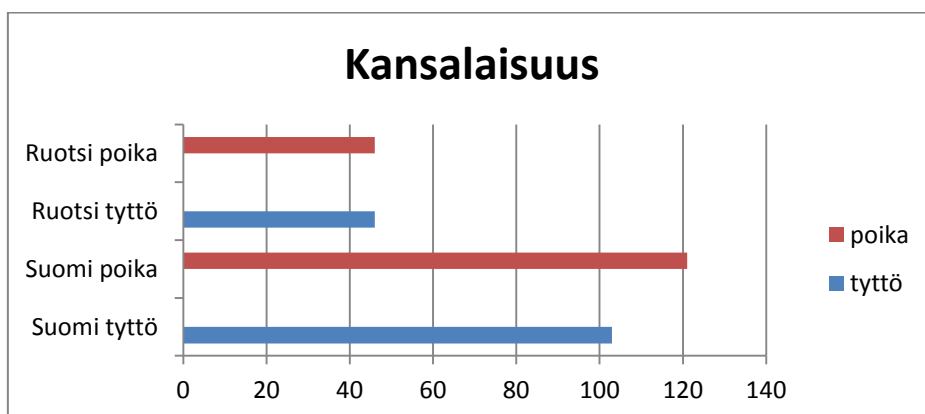
Muodostin kysymykseni siten, että sain mahdollisimman laajan aineiston tutkimustehtävääni ajatellen. Valitsin strukturoidut kysymykset, koska ajattelin sen lisäävän nuorten vastaamista, koska heidän ei täten tarvinnut itse vaivata päätänsä vastauksilla. Muotoilin kysymykset mahdollisimman selkeiksi ja helposti

ymmärrettäviksi. Päädyin kysymysten määrässä kahteentoista kysymykseen, koska ajattelin sen riittävän tutkimustehtävän tilastoimiseen.

5 KESKEISIMMÄT TUTKIMUSTULOKSET TILASTOTTAIN

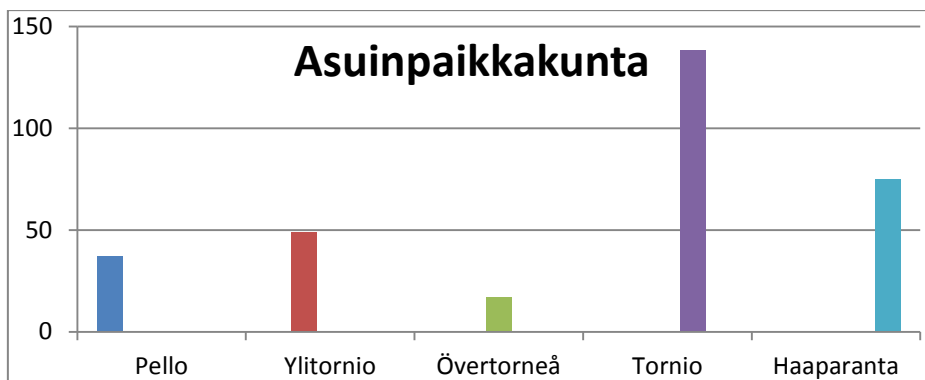
Tässä luvusta löytyvät tutkimustulokset. Tulokset esitellään siinä järjestyksessä kuin ne ovat kyselylomakkeessa. (ks. liite 1) Tutkimustulokset esitetään kaavioiden avulla, jotta ymmärtäminen olisi helpompaa.

5.1 Nuorten kansalaisuus ja asuinpaikkakunta

Kuvio 1. Nuorten kansalaisuus

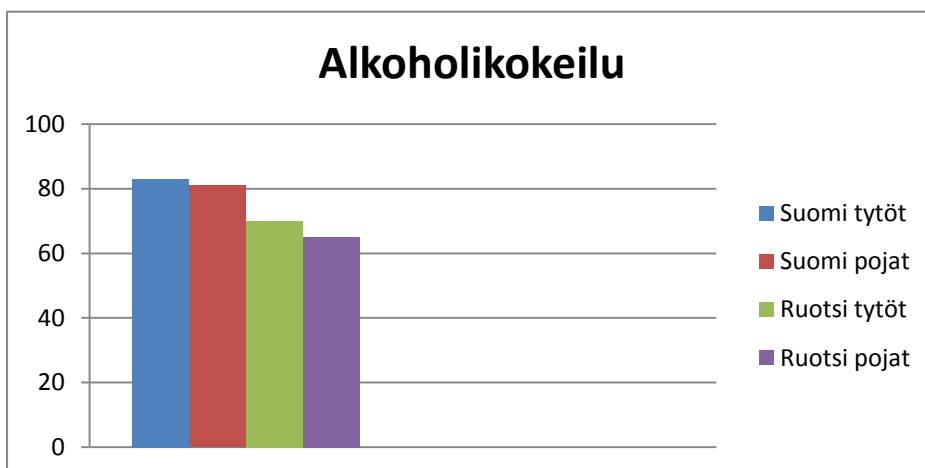
Ruotsalaistyttyjä ja -poikia kyselyssä oli mukana yhteensä 92 kappaletta, joista puolet eli 46 kappaletta oli tyttöjä. Suomalaisnuoria kyselyssä oli mukana yhteensä 224 kappaletta, joista tyttöjä oli hieman alle puolet eli 103 kappaletta ja loput 121 kappaletta olivat poikia. Suurin osa vastaajista oli suomalaisia ja etenkin suomalaispoikia. (ks. kuvio 1.)

Kuvio 2. Nuorten asuinpaikkakunta

Kuviossa 2. on esiteltyä paikkakunnat, jotka olivat mukana kyselyssä ja paikkakuntien nuorten vastaajamäärä. Pellosta oli mukana 37 yläkoulun yhdeksäsluokkalaista. Ylitorniolta oli mukana yhdeksäsluokkalaista 49. Övertorneåltä oli mukana kyselyssä pienin määrä vastaajia eli 17, joista osa oli 7-9 luokkalaista. Vastaajista oli torniolaisia yhdeksäsluokkalaista mukana 138 ja Haaparannalta oli mukana 75 yhdeksäsluokkalaista. Ruotsista otin mukaan jonkin verran muitakin kuin yhdeksäsluokkalaista, jotta saisin enemmän vastaajia.

5.2 Alkoholin käyttö ja sen käyttömäärät

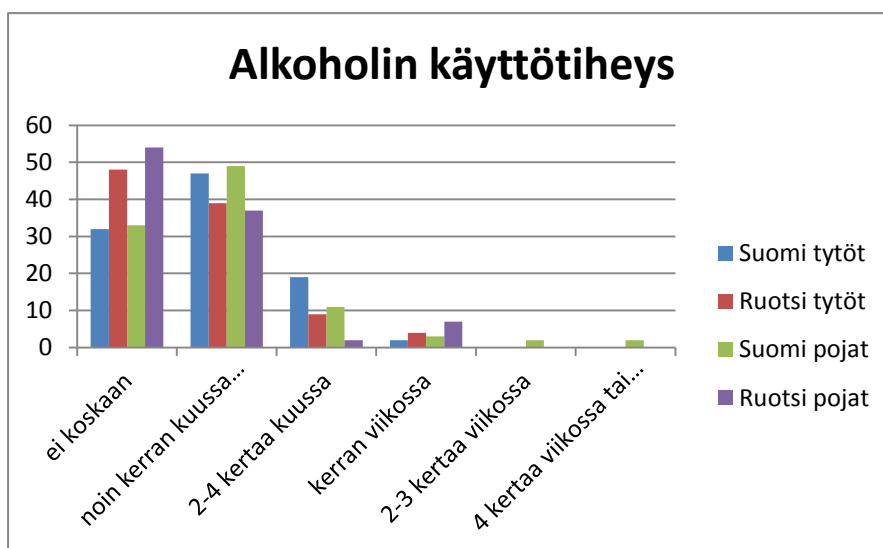

Kuvio 3. Alkoholia kokeilleet nuoret

Tarkasteltaessa kuviota voidaan huomata alkoholia kokeilleen kaikista tutkittavista jopa yli puolen. Suomen tytöistä jopa yli 80 % on kokeillut alkoholia. Heidi Kalevan vuonna 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan Teuvan yhdeksäsluokkalaista jopa 75 % oli kokeillut alkoholia. (Kaleva 2012, 40-41.) Marika Jokirannan ja Ulla Lintusen

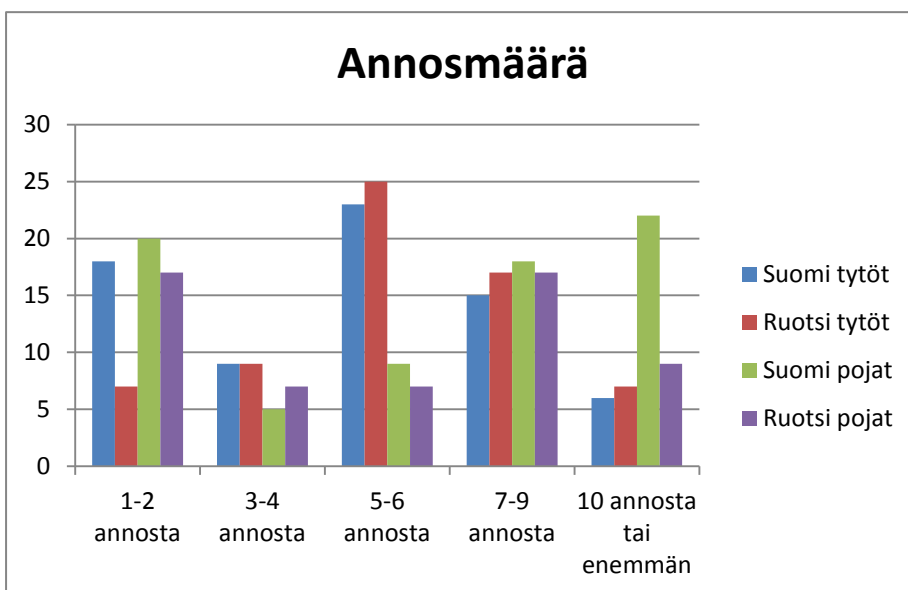
tekemän opinnäytetyötutkimuksen mukaan 20 % heidän tutkimuksensa ruotsalaisnuorista on kokeillut alkoholia. (Jokiranta & Lintunen. 2009, 71). Kuviosta käy ilmi, että tutkimukseni ruotsalaistytöstä alkoholia oli kokeillut 70 % ja Ruotsin pojista 65 %, mikä on suurempi määrä entä Jokirannan ja Lintusen ruotsalaisista. Kuviosta käy myös selvästi ilmi, että Suomen ja Ruotsin sisäisiä erojakin löytyy, koska molemmissa maissa tytöt ovat juoneet poikia enemmän. Suomessa ero poikien ja tyttöjen välillä on kuitenkin aika pieni, mutta Ruotsissa se on vähän suurempi. Tutkittavista voi kuitenkin osa olla niitä, jotka ovat vain kokeilleet alkoholia kerran. Maiden välillä eroja kuitenkin on, koska Suomen tytöt juovat enemmän kuin muut. (ks. kuvio 3.)

Kuvio 4. Nuorten alkoholin käyttötiheys

Kuviossa 4. on nähtävillä kuinka usein suomalais- ja ruotsalaisnuoret käyttivät alkoholia. Ruotsalaisten osalta tilanne näyttää paremmalta kuin suomalaisten. Suomalaistytöistä suurin osa käytti alkoholia noin kerran kuussa tai harvemmin tai ei koskaan. Suomen poikien osalta tilanne oli samanlainen. Christel Parman vuonna 2011 tekemän opinnäytetyön mukaan hänen tutkimuksensa tulos kysymykseen on suomalaisten osalta samanlainen. (Parman 2011, 22-23.) Ruotsin tytöistä suurin osa käytti alkoholia noin kerran kuussa tai harvemmin. Ruotsalaispoikien kohdalla vastaus oli samankaltainen kuin heidän maansa tyttöjenkin. Kummankin maan nuoret käyttivät alkoholia monta kertaa kuussa tai jopa kerran viikossa. Suomen pojista

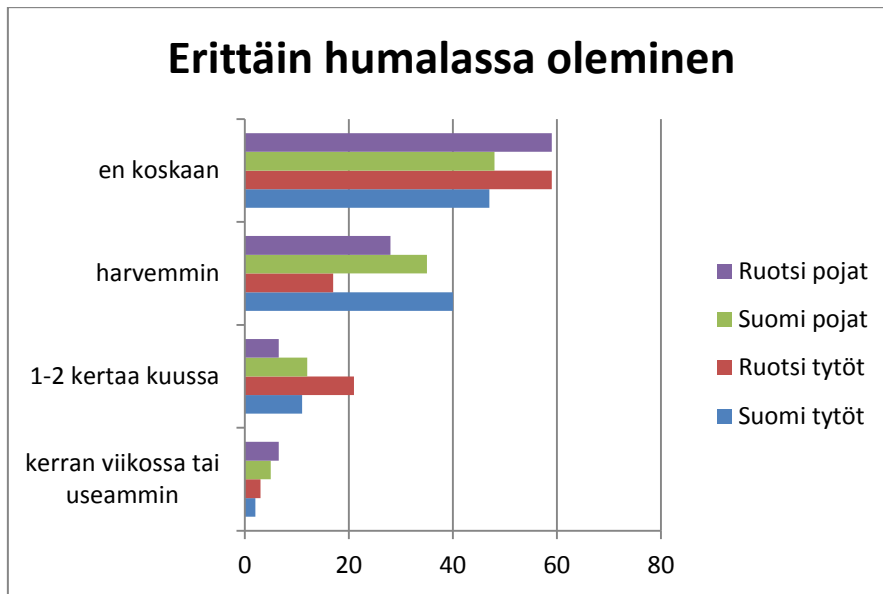
löytyi niitä, jotka käyttivät alkoholia 2-3 kertaa viikossa tai jopa 4 kertaa viikossa tai enemmän. (ks. kuvio 4.)

Kuvio 5. Nuorten käyttämät annosmäärät

Alkoholien käyttömäärien suhteen jakauma oli melko tasainen kaikkien vastausvaihtoehtojen kesken. Suomen nuoret käyttävät alkoholia enemmän kuin Ruotsin nuoret, koska suurin osa Suomen tytöistä valitsi annosmääräkseen 5-6 ja pojista 10 annosta tai enemmän. Ruotsalaistytöistä suurin osa valitsi 5-6, mutta sen sijaan heidän pojistaan annosmääräkseen valitsi suurin osa sekä 1-2 annosta että 7-9 annosta. Tytöistä sekä pojista löytyy kaikkia annosmääriä juovia molemmista maista. Vähiten suomalaistytöistä valitsi suurimman annosmäärän ja ruotsalaistytöistä vähiten valitsi 1-2 annosta tai suurimman. Suomen pojista vähiten valitsi 1-2 annosta ja Ruotsin pojista vähiten valittiin 3-6 annosta. Täten voidaan sanoa, että nuoret molemmilla puolilla jokea juovat paljon. (ks. kuvio 5.)

5.3 Nuorten erittäin humalaan juomisen tiheys ja alkoholin hankinta

Kuvio 6. Erittäin humalaan juomisen tiheys nuorten keskuudessa

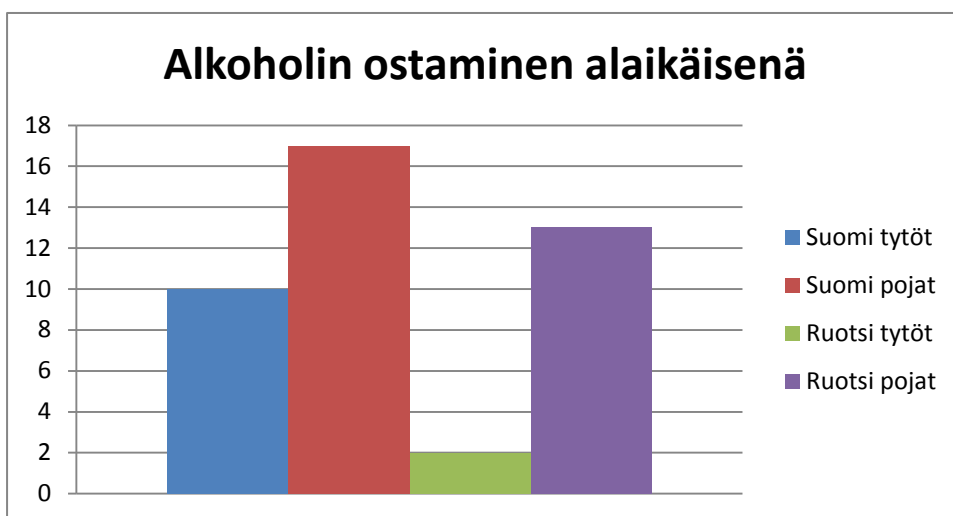
Kuviossa 6. käsitellään sitä kuinka usein nuori joi itsensä erittäin humalaan. Suurin osa molempien maiden nuorista valitsi kohdan ei koskaan ja harvemmin. Ruotsin tytöt joivat itsensä erittäin humalaan 1-2 kertaa kuussa, se on useammin kuin muut nuoret, kun taas Ruotsin pojat joivat itsensä vähiten humalaan yhtä usein. Ruotsalaispojat joivat kuitenkin itsensä erittäin humalaan kerran viikossa tai useammin enemmän kuin muut nuoret. Molempien maiden nuorista löytyi myös tyttöjä, jotka joivat itsensä erittäin humalaan kerran viikossa tai useammin. (ks. kuvio 6.)

Kuvio 7. Nuorten alkoholin hankkimiskeinot

Tässä taulukossa on esillä nuorten alkoholin hankintakeinot. Suurin osa molempien maiden nuorista sai alkoholinsa kavereiltaan. Vuoden 2009 kouluterveyskyselyn mukaankin nuoret hankkivat alkoholia kavereiltaan tai heidän kautta. (Niemelä, 110). Heidi Kalevan mukaan 44 % Teuvan nuorista oli saanut alkoholia kavereidensa kautta. (Kaleva 2012, 45). Isä tai äiti olivat hakeneet eniten sekä suomalaispojille että -tytöille ja ruotsalaispojille. Monet vanhemmista perustelevat alkoholin hakemistaan lapsille sillä, että he tietävät täten mitä lapsensa juo. Valitettavasti tämä ei rajoita juotua alkoholimäärää. (Niemelä, 118.) Suomalaisnuorten keskuudessa oli myös niitä, jotka hakivat alkoholia itse kaupasta. Kotoakin alkoholia olivat osa nuorista ottaneet ja tuntematonkin henkilö oli hakenut tai tarjonnut heille alkoholia. Molempien maiden pojista oli osa saanut alkoholia myös laivalta tai ulkomailta.

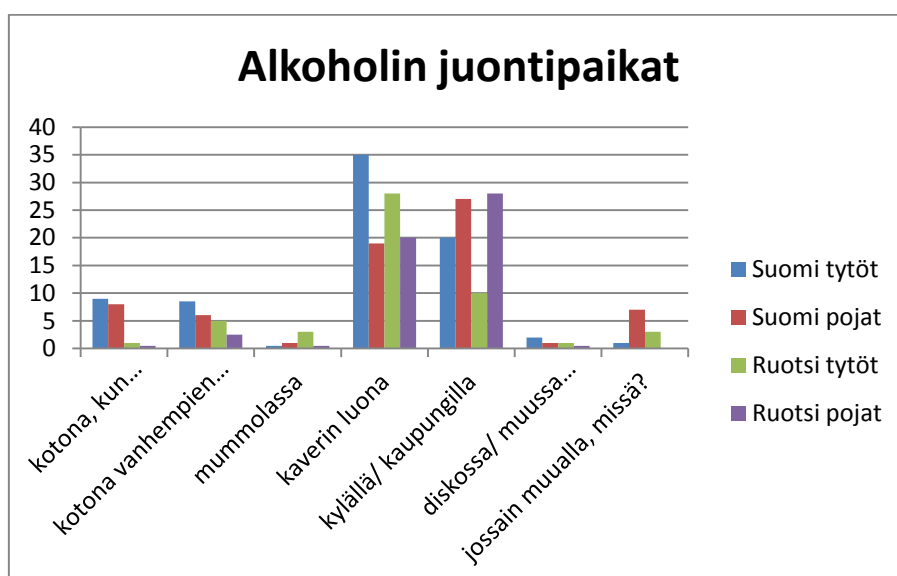
5.4 Nuorten alkoholin ostaminen alaikäisenä

Kuvio 8. Nuorten alkoholin ostaminen alaikäisenä

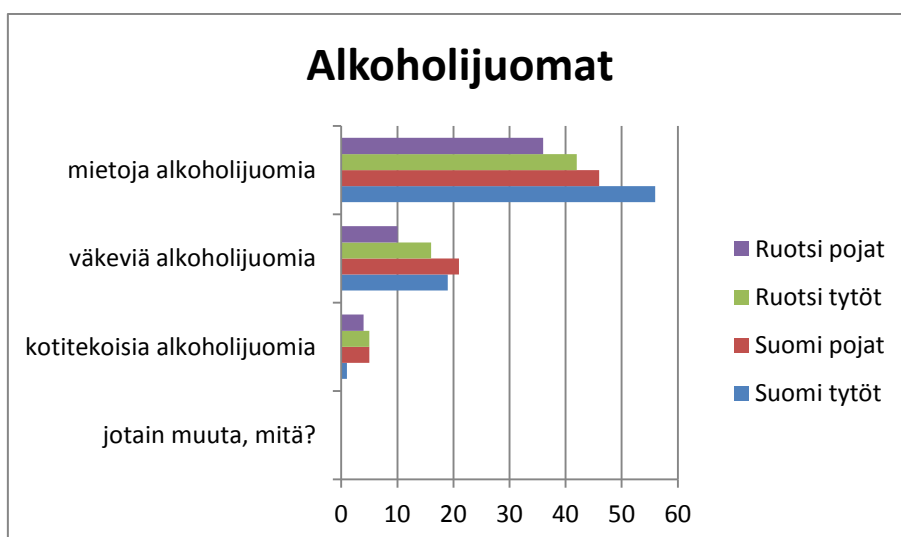
Kuviossa 8. on nähtävillä se kuinka monet nuorista olivat ostaneet alkoholia. Suurin osa nuorista ei ollut ostanut alkoholia itse. Ruotsin tytöt olivat kaikkein vähiten ostaneet alkoholia itse kun taas Suomen pojat olivat ostaneet sitä kaikkein eniten. Suomen tytöt ja pojat olivat ostaneet alkoholia enemmän kuin ruotsalaisnuoret. Poikien välillä ei ollut suurta eroa, mutta tyttöjen välinen ero alkoholin ostamisessa oli suuri. (ks. kuvio 8.)

5.5 Nuorten alkoholin käyttöpaikat ja heidän käyttämänsä alkoholijuomat

Kuvio 9. Nuorten alkoholin juontipaikat

Kuvio 9. käsittelee nuorten juomapaikkoja. Molempien maiden tytöistä suurin osa joi alkoholia kavereidensa luona, kun taas enemmistö pojista joi alkoholia joko kylällä tai kaupungilla. Nuorten keskuudessa juominen ei ollut paikkasidonnaista, koska kaikissa paikoissa nuoret joivat. Suomalaistytöt ja –pojat joivat enemmän kotona, kun vanhemmat olivat poissa entä ruotsalaisnuoret. Nuorista monet joivat alkoholia myös vanhempiensa kanssa. Ruotsalaistytöt joivat enemmän mummolassa entä muut nuoret. Diskossa tai muussa nuorisotapahtumassakin nuoret joivat ja siellä juovien määrä oli tasainen kaikkien nuorten kesken. Suomalaistytöt ja –pojat sekä ruotsalaistytöt joivat alkoholia myös esimerkiksi laavuilla, mökeillä ja metsäkämpillä. Alkoholia juodaan salaisissa paikoissa, piilossa aikuisilta, koska se on kiellettyä alaikäisiltä. (Niemelä, 110).

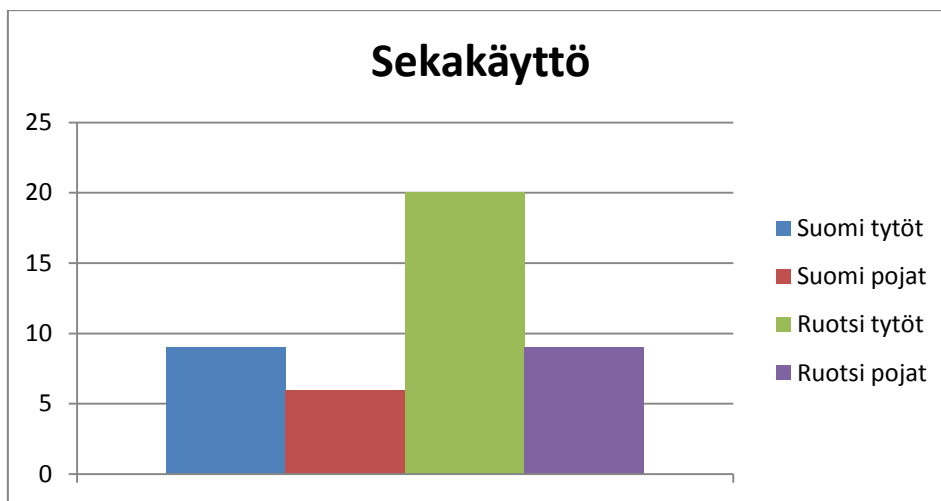
Kuvio 10. Nuorten juomat alkoholijuomat

Kuviossa 10. on nähtävissä, että molempien maiden nuoret juovat yleisimmin mietoja alkoholijuomia. Suomalaistytöistä vastamaatta jätti 24 % ja pojista 28 %, ruotsalaistytöistä 37 % ja –pojista puolet eivät vastanneet tähän kysymykseen laisinkaan. Suomalaistytöistä 56 % ja –pojista 46 % kertoi juovansa mietoja ja saman vastasi ruotsalaistytöistä 42 % ja –pojista 26 %. Väkevien juominen juojia nuorista löytyi myös ja eniten niitä löytyi suomalaisnuorten keskuudesta kuten kuviosta näkyy. 19 % Suomen tytöistä ja Suomen pojista 21 % kertoi juovansa väkeviä. Vastaavat luvut olivat Ruosin tytöillä 10 % ja pojilla 10 %. Kotitekoisia juomiakin vastattiin

juovan, vähiten suomalaistyttöjen keskuudessa ja melkein pä yhtä paljon Suomen poikien kuin ruotsalaistyttöjen ja -poikien keskuudessa.

5.6 Syitä nuorten alkoholin käyttöön ja sekakäyttö

Vastauksia kysymykseen miksi juot tuli useita, mutta miltein pä kaikki joivat siksi, että kokivat juomisen olevan hauskaa kavereiden kanssa. Toiseksi yleisimmin vastattiin, että koska haluttiin rentoutua ja unohtaa arki. Monet vastasivat juovansa, koska masentaa ja kaverit juovat. Eroja ei ollut maiden, sukupuolten välillä, eikä kunnittain tai maaseutu tai kaupunkijaottelun mukaan.

Kuvio 12. Lääkkeiden ja alkoholin yhteiskäytön eli sekakäytön osuus nuorten keskuudessa

Kuviossa 12. on nähtävillä ovatko nuoret käyttäneet alkoholia ja lääkkeitä samaan aikaan. Sekakäyttöä olivat eniten kokeilleet ruotsalaistyöt. Suomen pojat olivat puolestaan vähiten kokeilleet sekakäyttöä. Suomen tytöt ja Ruotsin pojat olivat kokeilleet sekakäyttöä saman verran. Keskiarvona voitaisiin sanoa, että ruotsalaisnuoret olivat kokeilleet enemmän sekakäyttöä entä suomalaisnuoret. Alkoholin osuus sekakäyttöön on ollut 2000-luvulla tehtyjen tutkimusten mukaan 85 % (Vorma, 198).

6 TUTKIMUSTULOKSISTA

6.1 Lisää tutkimustuloksista

Tutkimuksen tarkoituksena oli vertailla suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käyttöä. Tutkimustuloksista on pääteltävissä, että yli puolet nuorista on kokeillut alkoholia sekä Suomessa että Ruotsissa ja he käyttävät sitä runsaasti. Sukupuolten välisiä eroja on, mutta maiden välillä ei ole hirveän suuria eroja. Suomalaisnuoret juovat alkoholia yleisimmin joko kerran kuussa tai harvemmin, mutta Ruotsissa ei koskaan vaihtoehto oli hieman suurempi kuin kerran kuussa tai harvemmin. Sukupuolten väliset erot käyttötiheydessä eivät olleet suuret.

Ruotsissa on tehty vanhemmille neuvokirja miten puhua nuortensa kanssa alkoholista tai miten suhtautua nuorten alkoholinkäyttöön. Tonårsparlörens eli teini-ikäisten tulkisanakirjan mukaan Ruotsissa alkoholin kulutus on nuorten keskuudessa ollut aaltoilevaa. 1970-luvulla kulutus oli korkeaa, koska keskiolutta myytiin silloin päivittäisruokakaupoissa. 1990-luvulla ja 2000-luvun ensimmäisenä vuotena nuoret joivat enemmän. Kulutus on sittemmin nuorten keskuudessa laskenut, mutta tytöt ovat nykyään enemmän humalassa kuin 1970-luvulla. (Tonårsparlören 2010, 112.)

Tutkimustulosteni perusteella suomalaisnuorista 82 % ja ruotsalaisnuorista alkoholia oli käyttänyt 67 %. Ero maiden välillä oli merkittävän suuri. Alkoholin käyttöä kunnittain tarkastaeltaessa Pellon kunnan tytöistä jopa 94 % oli kokeillut alkoholia, kun taas poikien kohdalla vain 81%, mikä on sama kuin torniolaistytöillä. Torniolaispojista 77 % oli kokeillut alkoholia. Ylitorniolla tytöistä 83 % ja pojista jopa 92 % oli käyttänyt alkoholia. Övertorneålla tytöistä 57 % ja pojista 20 % oli kokeillut alkoholia. Alkoholia oli Haaparannan tytöistä kokeillut 72 % ja pojista 78 %. Tuloksia tarkailtaessa oli nähtävissä, että sukupuolten välillä oli isoja eroja.

Kuten voidaan päätellä tutkimustuloksista niin eniten alkoholia molemmista maista ja sukupuolista olivat kokeilleet Pellon tytöt. Pojista puolestaan eniten alkoholia olivat kokeilleet ylitorniolaiset ja vähiten alkoholia olivat kokeilleet Övertorneån yhdeksäsluokkalaiset. Kunnittain ja molemmat sukupuolet huomioituna eniten

alkoholia olivat kokeilleet ylitorniolaiset. Toiseksi eniten kokeiluja oli Haaparannan oppilailta. Kunnittainkin oli nähtävissä huomattavia eroja kokeilussa ja enemmän kuin kaikki pojat alkoholia olivat kokeilleet tytöt Pellossa, Torniossa, Övertorneålla ja Haaparannan toisella koululla. Vähiten kaikista nuorista alkoholia olivat kokeilleet Övertorneån pojat. Haaparanta ja Tornio muodostavat yhdessä kaksoiskaupungin ja kun sitä verrattiin muihin paikkakuntiin, jotka olivat kaikki maaseudun kyliä niin voidaan sanoa, että kaupungin nuorista olivat käyttäneet alkoholia 77 %. Maaseudun nuorista 78 % oli käyttänyt alkoholia, joten ero ei ollut kovin suuri verrattuna kaupunkiin. Kun puolestaan verrattiin sukupuoliä, maaseutua ja kaupunkia niin 83 % alkoholia käyttäneistä oli tyttöjä. Suurta eroa ei ollut kaupungin ja maaseudun poikien välillä. Kaupungin tytöistä 78 % oli käyttänyt alkoholia ja maaseudun pojista 75 %, joten eroa heidän välillään oli.

Alkoholin käyttötiheydestä puhuttaessa on syytä aloittaa siitä, että vaikka Pellon tytöistä niin monet olivat kokeilleet alkoholia heistä puolet vastasi, ettei juo koskaan. Övertorneån pojista kaikki vastasivat, etteivät juo koskaan eli siis heidänkin keskuudessa alkoholi oli ollut vain kokeiluasteella. Kaikissa muissa kunnissa suurin osa nuorista vastasi käyttävänsä alkoholia noin kerran kuussa tai harvemmin. Kahdesta neljään kertaan humalassa olivat eniten vastaajista Suomen pojat ja tytöt, Tornion tytöt ja Ylitornion pojat olivat useammin humalassa 2-4 kertaa kuussa entä muut nuoret. Ruotsalaisnuorista hyvin harvat joivat useammin kuin kahdesta neljän kertaan kuussa, mutta Suomen nuorista, Pellon pojat olivat humalassa jopa kerran viikossa. Maaseudun ja kaupungin välillä oli eroja siinä kuinka usein käytettiin alkoholia ja useammin alkoholia käyttivät kaupungin nuoret, vaikkakin määrällisesti alkoholin käyttö oli siellä pienempää verrattuna maaseutuun.

Alkoholin käyttömäärissä oli sukupuolten välillä eroja suomalaistyttöjen yleisin annosmäärä oli 5-6 annosta, vastaava määrä suomalaispojilla oli 10 annosta tai enemmän. Ruotsalaistyttöjen yleisin annosmäärä oli sama kuin suomalaistyttöillä, mutta ruotsalaispoikien yleisin annosmäärä oli 1-2 annosta tai 7-9 annosta eli vähän pienempi kuin suomalaispojilla. Maiden välillä oli eroja siinä kuinka usein juodaan humalaan, mutta tyttöjen ja poikien välillä ei ollut nähtävissä suurta eroa. Kunnissa eroja sen sijaan löytyi. Tornion pojat ja tytöt sekä Övertorneån tytöt vastasivat annosmääräkseen 1-2. Pellon tytöistä suurin osa vastaajista vastasi 5-6 annosta ja

toisena heidän vastauksenaan oli yleisemmin 1-9 annosta. Haaparannan osalta annosmäärä oli 7-9 annosta eli sama kuin Pellon pojilla ja Ylitornion tytöillä. Ylitornion poikien keskuudessa juominen oli todella humalahakuista, koska heistä enemmistö vastaajista vastasi annosmääräkseen 10 tai enemmän. Kuitenkin monien muidenkin kohdalla alkoholin juonti meni liiallisuuksiin. Vaikkakin Ruotsissa käytettiin alkoholia harvemmin niin siellä tytöt joivat enemmän kuin Suomen tytöt tai Ruotsin pojat.

Maaseudun nuoret joivat annosmäärältään enemmän kuin kaupungin nuoret, koska maaseudun annosluku oli 7-9 ja kaupungissa se oli vain 1-2 annosta. Maaseudun tyttöjen kesken 7-9 annosta oli heidän yleisin annosmääränsä, mikä oli kaupungin tyttöjen keskuudessa 1-9 annosta. Maaseudun pojat juovat kaikista eniten, koska heidän yleisin annosmääränsä oli 10 annosta tai enemmän, mikä oli kaupungin poikien keskuudessa vain 1-2 annosta.

Erittäin humalaan juominen nuorten keskuudessa tapahtui yleisimmin joko 1-2 kertaa kuussa tai harvemmin. Vuonna 2011 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan erittäin humalaan kuukausittain juovia nuoria oli Suomessa 15 %, mikä on hieman minun tutkimukseni keskiarvoista tulosta suurempi. (Kouluterveyskysely 2011.) Eurooppalaisen terveyskyselyn mukaan vuosina 2007-2011 suomalaisnuorista oli juonut alkoholia tytöistä 50 % ja pojista 46 % viimeisen kuukauden aikana ja ruotsalaisista tytöistä 41 % ja pojista 34 %. Molemmissa maissa ero tyttöjen ja poikien välillä oli merkittävä. Humalassa kaikista suomalaistytöistä oli viimeisen kuukauden aikana ollut 23 % ja –pojista 19%. Ruotsin tytöistä 16 % ja pojista 12 %. Tässä on nähtävissä sekä maiden välinen ero että sukupuolten välinen ero.

Erittäin humalassa kuukausittain oli suomalaistytöistä 35 % ja –pojista 34 %. Ruotsalaistytöistä kuukauden aikana oli ollut erittäin humalassa 33 % ja ruotsalaispojista 29 %. Terveyskyselyn mukaan suomalaisten alkoholin käyttätavoissa ei ollut muutoksia, mutta ruotsalaisten kohdalla oli nähtävissä merkittävää laskua. (ESPAD 2011, 69–79.) Tutkimustulosteni perusteella eniten erittäin humalaan juovia olivat tytöt Haaparannalla, koska he joivat itsensä erittäin humalaan kerran tai kahdesti kuukaudessa. Pojista useimmin erittäin humalaan juovia olivat Ylitornion pojat. Pohjois-Suomen nuorten keskuudessa alkoholin käytön sanotaan tutkimusten

mukaan olevan humalahakuisinta, mutta kaupungin ja maaseudun välillä ei sanota olevan suuria eroja. (Niemelä 2010, 108).

Kaupungin tytöt ja pojat joivat itsensä erittäin humalaan useammin entä maaseudun nuoret ja kaupungin nuorista etenkin tytöt joivat itsensä erittäin humalaan jopa viikottain.

Molemmissa maissa sekä tytöillä että pojilla yleisin vastaus mistä he olivat alkoholia saaneet olivat ystävät. Suuria eroja ei ollut siinä onko itse ostanut alkoholia koskaan, mutta Ruotsissa tulokset olivat vähän pienempiä. Ruotsin laki on Suomen lakia vähän tiukempi. Ruotsin laissa on rangaistuksen uhalla kiellettyä antaa tai ostaa mietoja juomia alle 18-vuotiaalle ja alle 20-vuotias ei saa ostaa viiniä eikä vahvaa olutta. (Alkohollag 9 §). Maaseudun ja kaupungin välillä ei ollut eroja siinä mistä alkoholia hankittiin.

Suomen laissa on puolestaan kiellettyä ostaa tai antaa alkoholia alle 18-vuotiaalle ja alle 20-vuotiaalle ei saa antaa yli 22 tilavuusprosenttista alkoholia, mutta täten viiniä ja vahvaa olutta saavat myös 18-vuotiaat. (Alkoholilaki 16 §). Kuitenkin tutkimuksen nuoret kertoivat saaneensa alkoholia, joten laista huolimatta nuoret kokevat alkoholin saannin olevan helppoa. (Niemelä 2010, 109). Tutkimukseni nuorista osa oli itse ostanut alkoholia joko alkosta tai päivittäistavarakaupoista, huoltoasemilta ja kioskeilta. Kirsimarja Raitasalon mukaan ostokokeiluiden myötä on käynyt ilmi, että nuorten on helppo ostaa alkoholia alaikäisenä, samanlaisia kyselyjä on tehty molemmissa maissa. Kouluterveyskyselyjen mukaan jopa 8. luokkalaiset kertovat ostamisen olevan helppoa lähikaupoista, kioskeista ja huoltoasemilta. (Raitasalo 2005, 62.) Vuonna 2011 tytöistä 40 % ja pojista 30 % oli saanut juomia kavereiltaan kertoo ESPAD tutkimustulokset. (ESPAD 2012, 27). Maaseudun nuorista 17 % oli ostanut itse alkoholia ja kaupungin nuorista 18 %, joten ero ei ollut hirveän suuri. Kaupungin pojat olivat ostaneet itse alkoholia enemmän kuin kaupunkilaistytöt tai maaseudun nuoret.

Sekä suomalais- että ruotsalaistytöt joivat yleisimmin kavereidensa luona ja molempien maiden pojat yleensä kaupungilla tai kylällä. Kuitenkin nuorten juominen ei ollut paikkasidonnaista, koska he joivat monissa eri paikoissa. Maaseudun ja kaupungin välillä ei ollut eroja siinä missä nuoret joivat. Molempien maiden nuoret

joivat yleisimmin mietoja alkoholijuomia, mutta väkevät alkoholijuomat pysyivät toisena, vaikkakin aika pienellä prosentuaalisella osuudella. Eurooppalaisen terveystutkimuksen mukaan suomalaistyöt joivat edellisellä juomiskerrallaan väkevämpiä alkoholijuomia ja suomalaispojat joivat olutta. Ruotsalaistyöt joivat väkeviä ja Ruotsin pojat olutta. (ESPAD 2011, 76). Tutkimukseni nuorten välillä ei ollut huomattavia eroja kaupungin ja maaseudun välillä siinä mitä juotiin.

Syitä siihen miksi nuoret joivat tuntui löytyvän useita. Yleisin syy oli, että se on hauskaa. Toisena syytä nousi esille se, että nuoret halusivat rentoutua alkoholin avulla ja unohtaa arjen. Jotkut joivat alkoholia vain kun jollakin oli juhlat esimerkiksi valmistujaiset. Kuitenkin synkempiäkin syitä löytyi, sillä löytyi muutama nuori, joka joi siksi, että häntä masensi tai vanhempien kanssa meni huonosti. Kun tarkastellaan syitä myös maaseudun ja kaupungin näkökulmasta niin ne eivät juurikaan eroa toisistaan. Tutkittuja syitä nuorten juomiseen on kuitenkin löydetty jopa perhetaustoista ja vanhempien koulutustasosta. Ydinperheellä tarkoitetaan sellaista perhettä, jossa nuorella on molemmat vanhemmat. Uusperheessä nuoren kanssa asustaa oman vanhemman lisäksi joko äiti- tai isäpuoli. Yksinhuoltajaperheessä nuorella on vanhempia vain yksi. Koulutustasoja ovat peruskoulu, keskiaste ja korkeakoulu. (ESPAD 2009, 33.) Tutkimustulosten perusteella ydinperheessä asuvat nuoret juovat vähemmän kuin uus- tai yksinhuoltajaperheessä asuvat nuoret. Lisäksi tutkimustuloksista selviää, että mitä alemmas vanhempien koulutusastetta mennään sitä vähemmän heillä on lapsinaan raittiita lapsia, sitä enemmän lapset juovat tai he juovat enemmän kuin korkeamman koulutusasteen omaavien lapset. (mt., 78–80.)

Tonårsparlörens mukaan nuoret juovat siksi, että tuntevat sen avulla yhteyttä toisiinsa, heidän mukaansa on helpompi seurustella ja lähentyä kavereiden kanssa. Identiteetin sanotaan olevan yksi syytä, koska nuoret etsivät alkoholin käytöllä identiteettiään ja odottavat kasvuaan aikuisiksi. Alkoholi on yksi niistä aikuisten asioista, joita nuori voi saada. Nuoret kokevat juomalla olevansa aikuisia ja kokeneita ja tämä voi olla tärkeämpää entä humaltuminen ja hauskanpito. Seikkailunhalun sanotaan olevan myös yksi syytä, koska nuoret voivat kokea elämän koostuvan vaatimuksista, rutiineista ja aikatauluista. Alkoholi on ikäänkuin avain vapauteen. Syynä nuorten juomiseen voi myös olla heidän piirissään oleva säännöt eli olet outo,

jos et juo. Yhteiskunnassa juominen näytetään hienona ja siihen vaikuttaa alkoholimainonta. Mainontaa löytyy paikoista, jossa nuoret ovat. Viimeisenä syynä Tonårsparlören kertoo juomiseen olevan seksuaaliteetti, koska alkoholin avulla nuori voi kokea olevansa rohkeampi ja viehättävämpi ottamaan kontaktia muihin nuoriin. (Tonårsparlören 2012, 70--71.)

Lääkkeiden ja alkoholin sekakäyttöä onneksi ilmeni vähän. Valitettavasti löytyi niitäkin, jotka sekakäyttöä harrastivat. Ruotsalaistytöistä jopa 20 % harrasti sekakäyttöä. Eurooppalaisen koululaistutkimuksen mukaan lääkkeiden ja pillerien yhteiskäytön on tutkittu koko ajan vähentyneen vuosina 1995–2007, mutta nousseen vuoden 2007–2011 aikana sekä poikien että tyttöjen keskuudessa. Pojista 6 % ja tytöistä 14 % oli kokeillut sekakäyttöä. (ESPAD 2011, 21.) Minun tutkimustulosteni mukaan ruotsalaistytöt ylittivät ESPAD tutkimuksen keskiarvon reilusti, kun taas muut pysyivät keskiarvossa tai jäivät keskiarvon alapuolelle. Maaseudun nuorista 8 % on kokeillut sekakäyttöä ja kaupungin nuorista 9 %. Maaseudun tytöistä 9 % on kokeillut sekakäyttöä, kun taas ero maaseudun poikiin ja on 3 % ja kaupungin nuoriin 2 %. Maaseudun tyttöjen keskuudessa sekakäyttö on tavallisempaa entä maaseudun poikien tai kaupungin nuorien.

6.2 Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen reliabiliteetti ja validius tarkoittavat molemmat tutkimuksen luotettavuutta. Reliabiliteetti arvioi tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen. (Vilka 2007, 149.) Validius puolestaan tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä mitä oli tarkoituskin mitata. (mt., 150). Yhdessä nämä kaksi muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (mt.,152).

Minun kohdallani tutkimuksen kokonaisluotettavuus oli hyvä, kun otokseni vastasi perusjoukkoa eli nuoria. Perusjoukkoni oli valittu huolellisesti. Aineiston keräämistapani oli hyvä, koska valitsin kyselylomakkeen. Mielestäni kyselylomakkeeni oli arkikielinen eli toisin sanoen helposti ymmärrettävä.

En ole aiemmin tehnyt näin suurta kyselyä oli hankala etukäteen tietää miten ahkerasti nuoret kyselyihin vastaavat. En tiedä olisiko vastauksia tullut paremmin, jos olisin itse ollut paikan päällä tekemässä kyselyitä. Valitsin kuitenkin vaihtoehdon, että opettajat tekevät kyselyt ja postittavat ne sitten minulle, koska paikkakuntia minulla oli kyselyssä yhteensä viisi ja välimatkat joka paikkaan ovat melko pitkiä. Jos olisin ollut paikan päällä olisin ehkä voinut saada nuoret tajuamaan, kuinka tärkeitä heidän vastauksensa ovat opinnäytetyöni kannalta. En kuitenkaan tiedä kuinka kauan opettajat olivat antaneet nuorille aikaa vastata kyselyihin.

Kyselyn tekemisestä soitin kouluille tai lähetin sähköpostia ja sovin opettajien kanssa kyselyiden tekemisestä. Valitsin mielestäni sopivan paikan suorittaa kyselyt, koska suoritin ne kaikki kouluilla. Ajattelin sen olevan sopivin ajankohta tavoittaa nuoret, joita halusin tutkia.

Paremmen tuloksen saamiseksi olisin voinut selvittää kuinka paljon oppilaita näillä kouluilla on, koska Ruotsista saamani kyselyt jäivät kovin vähäisiksi. Yritin saada kiinni muidenkin koulujen opettajia, mutta niistä kouluissa ei ikinä vastattu puhelimeen eikä myöskään lähettämiini sähköposteihin.

Tutkimuksen eettisyyden eli luottamuksellisuuden suhteen onnistuin tutkimuksessani hyvin, koska tutkimukseni aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä ja kyselylomakkeessa mukana olleessa saatekirjeessä kerroin mitä varten kyselylomakkeet olivat. Lisäksi kyselylomakkeessani olleessa saatekirjeessä kerroin, ettei kyselyihin tarvitse laittaa omaa nimeä. (mt., 26–27.) Minun tutkimukseni on määrällinen, joten siinä tutkimustuloksia kirjata yksilöittäin, joten siinä ei ole minkäänlaista tunnistamisriskiä. (mt., 164.)

6.3 Jatkotutkimusaiheita

Jatkoa ajatellen nuorten juomista voisi tutkia esittämällä kaikki kysymykset siten, että niille olisi valmiit vastausvaihtoehdot. Uskon, etten saanut avoimiin kysymyksiini hyviä vastauksia, koska nuoret eivät jaksaneet alkaa miettimään sitä mitä he kirjoittaisivat tai he eivät vaivautuneet kirjoittamaan. Nuorten juomista voisi selvittää

myös haastattelemalla nuoria, vaikkakin otanta ei voisi olla näin suuri kuin minun kyselyssäni.

Nuorilta voisi kysyä milloin he ovat juoneet alkoholia ensimmäisen kerran ja kokevatko he olevansa tarpeeksi kypsiä juomaan alkoholia. Kyselyitä voisi tehdä samalle ryhmälle kaksi kertaa vuoden aikana ja katsoa ovatko nuoret muuttaneet juomistapojaan vuoden aikana. Mielestäni tämän tapaiseen kyselyyn voisi liittää enemmän kysymyksiä siitä onko kokenut masennusta juomisen jälkeen ja juoko nuori siitä syystä, että muutkin nuoret juovat. Lisäksi nuorilta voisi kysyä, että mitä he haluaisivat tapahtuvan, jotteivät he käyttäisi alkoholia. Nuorilta voisi tiedustella, miten he viettävät vapaa-aikaansa, jos eivät juo ja sitä onko heidän kotonaan puhuttu alkoholista tai käytetäänkö alkoholia heidän perheessään. Tai kokevatko nuoret saavansa koulussa riittävästi alkoholivalitusta. Uskon, että monet juovat, koska luulevat sen olevan ainoa oikea vapaa-ajan viettotapa. Näistä nuorista monet ovat niitä, joiden perheessä alkoholi kuuluu arkipäivään. Alkoholiongelmita suojaaviksi tekijöikseen sanotaan huolehtivaa vanhemmuutta tai sitä, että perheissä on myönteinen ilmapiiri alkoholille ja nuoren alkoholin käytölle. (Niemelä, 112.)

Nuorilta olisi hyvä tulevaisuudessa kysyä perhemuotoa ja vanhempien koulutustaustaa, koska niillä on tutkimusten mukaan merkitystä nuorten alkoholinkäyttöön joko määrällisesti tai siten kuinka usein juodaan. Näiden lisäksi olisi hyvä kysyä minkä ikäsenä on kokeillut alkoholia ensimmäisen kerran. Jos tekee tutkimuksen suomalaisille ja ruotsalaisille, jotka asuvat rajan tuntumassa voisi heiltä kysyä hankkivatko he alkoholinsa Suomesta vai Ruotsista.

Mielestäni nuorten alkoholin käyttöä voisi tutkia myös ryhmähaastatteluna ja tehdä tutkimuksen kvalitatiivisena eli laadullisena, koska silloin heidän alkoholin käytöstään voisi saada monipuolisemman kuvan entä tekemäni tutkimuksen tulokset osoittavat. Ryhmähaastattelun pohjalta on Jaana Jaatinen tehnyt kirjan nimeltä Viattomuuden tarinoita. Kirjassa kuvaillaan muun muassa mitä nuoret juovat, missä he juovat, minkä nuoret kokevat hyvä päihdevalistuksena ja mikä heidät pitäisi erossa juomisesta. Kirja on yksi osa Stakesin Alue ja päihteet –tutkimusprojektia. (Jaatinen 2000.) Kirjasta on suurta apua, jos nuorten alkoholin käyttöä haluaa tutkia kvalitatiivisella menetelmällä ja haastatteluun on käytetty yläkoululaisia.

Nuorten juomista voisi tutkia myös vanhempien näkökulmasta. Olisi mielenkiintoista tietää mikä on vanhempien näkemys lastensa juomisesta. Käyttävätkö heidän lapsensa alkoholia? Jos heidän lapsensa käyttävät niin millaisia tuntemuksia se on herättänyt vanhemmissa? Mielestäni tähän kyselyyn voisi ottaa mukaan heidän lapsensakin ja ikäänkuin vertailla vanhempien ja lasten vastauksia.

7 POHDINTA

Tutkimukseeni sain vastauksia tarpeeksi tehdäkseen luotettavan määrällisen tutkimuksen. Tutkimustulokset eivät sinänsä hämmentäneet minua, vaikka välillä toivoin, että suomalaisnuoret edes joissakin asioissa olisivat ruotsalaisnuoria parempia. Suomalaisnuorten keskuudessa alkoholin käyttö on runsasta ja alkoholikokeilut aloitetaan liian aikaisin. Suomalaisnuoret pärjäsivät sekakäyttö kysymyksessä ruotsalaisia paremmin tai ainakin ruotsalaistytöjä paremmin.

Tulokset sukupuolten välisistä eroista alkoholikokeiluissa puolestaan järkyttivät minua jonkin verran. En olisi uskonut, että monissa tutkimukseni kunnista tytöt olivat kokeilleet alkoholia poikia enemmän. En olisi myöskään uskonut, että suomalaistytöt olivat kokeilleet alkoholia useammin entä ruotsalaispojat. Näistä tuloksista olisi hyvä ottaa oppia, koska jotakinhan on mennyt pieleen paikoissa, joissa nuoria pitäisi alkoholista valistaa.

Alkoholin juonti on suomalaisten osalta hyvinkin humalahakuista, koska annosmäärä 5-6 annosta on molempien maiden alkoholia juoville tytöille liikaa. Haaparannan tytöistä monet vastasivat annosmääräkseen 7-9 annosta. Suomalaispojilla alkoholimäärä oli vielä suurempi, joten poikiakin tulisi valistaa enemmän siitä mitä liiallinen alkoholimäärä tekee ihmiselle. Ruotsalaispoikien osalta osittain oli nähtävissä annosmäärän suhteen, koska heistä valitsi 1-2 annosta suurin osa, mutta saman verran valitsi myös annosmääräkseen 7-9 annosta. Nuorten käyttämät annosmäärät ovat todella suuria, koska he ovat vasta kehittymässä ja alkoholi on myrkkyä koko elimistölle.

Humalahakuista juomista esiintyy molemmissa maissa sekä tyttöjen että poikien keskuudessa. Yllättävää on, että maaseudun nuoret juovat määrällisesti enemmän vaikkakin harvemmin entä kaupungin nuoret.

Alkoholia tulevat aina saamaan alaikäiset, koska aina löytyy ihmisiä, jotka sitä heille hankkivat. Ikävää kuitenkin on, että monet vanhemmat luulevat alkoholin ostolla lapsilleen rajoittavansa lastensa alkoholimäärää tai he luulevat, että ovat täten tietoisia siitä mitä heidän lapsensa juovat. Vanhemmat perustelevat alkoholin tarjoamistaan kotona sillä, että haluavat opettaa lapsilleen sivistynyttä alkoholin käyttöä ja, koska he pelkäävät millaisia tilanteita voisi koitua siitä, jos heidän lapsensa hankkisivat alkoholinsa muualta. (Karlsson ym. 2007, 150.) Kun vanhemmat ostavat lapsilleen alkoholia, he tavallaan hyväksyvät jo sillä lastensa alkoholin käytön. Yksi tärkeimmistä tekijöistä olisi mielestäni se, että vanhemmat kertoisivat lapsilleen, etteivät hyväksy alaikäisten alkoholin käyttöä.

Olisin uskonut, että maaseudun nuoret paljon harvemmin ostaisivat alkoholia itse, koska paikkakunnat ovat pieniä ja yleensä melkein kaikki tuntevat toisensa. Kuitenkin uskon, että nuoret maaseudulla olivat kokeilleet ostaa alkoholia itse, koska ehkä alkoholin hankkiminen ei ole niin helppoa pienillä paikkakunnilla entä kaupungeissa.

Nuoret joivat alkoholia lähes missä vain eikä heidän juomisensa ollut paikasta kiinni. Olisin kuitenkin luullut, että useammat kyselyn nuorista olisivat juoneet alkoholia ikäänkuin piilossa eivätkä kylällä, kaupungilla tai kavereidensa luona.

Tutkimustulosteni mukaan tytöt joivat eniten kaverinsa luona, joten tässä suhteessa vanhempien tulisi olla enemmän kiinnostuneita lastensa kavereiden vanhemmista, jotta tietäisivät mitä heidän lapsensa oikeasti tekevät. Jos nuoret puolestaan kulkevat kylällä tai kaupungilla olisi vanhempien syytä odottaa nuorensa kotiin.

Aina löytyy myös sellaisia vanhempia, jotka antavat nuorten juoda heidän kanssaan kotona tai jättävät talon tyhjäksi, jotta nuori saa pitää kavereiden kanssa hauskaa. Mitä enemmän näitä vanhempia löytyy niin sitä useammin voidaan todeta, että vanhemmuus on hukassa ja nuoret saavat itse määrätä mitä tekevät. Niiden nuorten

kohdalla missä nuori joi alkoholia vanhempiensa kanssa saattavat myös vanhemmat itse käyttää alkoholia runsaasti.

Nuorten alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö on vaarallista, jopa vaarallisempaa kuin juominen, joten olen melko ylpeä, ettei minun tutkimukseni nuorista monetkaan olleet sitä kokeilleet. Meidän kaikkien nuorten kanssa töitä tekevien tulisi yhdessä miettiä, miten saisimme nuoremme olemaan kokeilematta alkoholia liian varhain tai olemaan kokeilematta sekakäyttöä.

Uskon, että Suomen alkoholilakia täytyisi ainakin muuttaa entistä tiukemmaksi. Tällä hetkellä 18-vuotias saa ostaa siideriä, olutta ja viiniä. Mielestäni 18-vuotias ei vielä ymmärrä tekojensa seuraamuksia, joten he saattavat hakea alkoholia alaikäisille kavereilleen. Uskon, että monet tutkimuksen nuorten alkoholin hakijoista olivat alle 20-vuotiaita. Tarkoitan lain muutoksella sitä, että alkoholilakiamme pitäisi muuttaa samaan suuntaan kuin Ruotsissa. Siellä 20-vuotias saa ostaa tilavuusprosenttiltaan korkeampaa alkoholia. Mielestäni 20-vuotias ymmärtää paremmin vastuunsa eikä sorru niin usein alkoholin ostamiseen alaikäisille.

LÄHTEET

- Anttila, Pirkko. Kvantitatiivisen analyysin perusteet. Ylemmän AMK-tutkinnon mediafoorumi. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Viitattu 30.10.2012.
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289328583/1194289824724.html>
- Finlex. Alkoholilaki 1994. L 8.12.1994/ 1143. Viitattu 17.11.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>
- Finlex. Nuorisolaki 2006. L 27.1.2006/ 72. Viitattu 22.8.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Fogelholm, Mikael, Huuhka, Helena, Reinikkala, Paula & Sundman, Tuula 2010. Terve. Lukion terveystieto. 1. painos. Helsinki: WSOY.
- Hibell, Björn & Guttormsson, Ulf & Ahlström, Salme & Balakireva, Olga, Bjarnason, Thoroddur & Kokkevi, Anna & Kraus, Ludwig 2011. The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries. Viitattu 17.11.2012.
http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. 10 painos. Helsinki: Tammi.
- Hermanson, Elina. & Martsola, Riitta 2006. Aikuinen vanhemmuus. Katoavan kasvatuksen jäljillä. Helsinki: Gummerus.
- Heikkilä, Tarja 2004. Tilastollinen tutkimus. 5. painos. Helsinki: Edita.
- Jaatinen, Jaana 2000. Viattomuuden tarinoita. Nuoret päihdekuulttuurinsa kuvaajina. Stakes. Helsinki: Gummerus.
- Jokiranta, Marika & Lintunen Ulla 2009. 8. Luokkalaisten nuorten terveys ja terveyskäyttäytyminen. Turun ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kaleva Heidi 2012. Teuvalaisten nuorten päihteiden käyttö ja päihdetietoisuus. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kananen, Jorma 2008. Kvantti. Jyväskylä: Yliopistopaino.
- Karlsson, Thomas & Raitasalo, Kirsimarja & Holmila, Marja 2007. Teoksessa Christoffer Tigerstedt (toim.) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Hakapaino. 90.
- Koppa. Määrällinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 30.10.2012.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Lähteenmaa, Jaana 2007. Jos alkoholin käyttö olisikin out. Teoksessa Christoffer Tigerstedt (toim.) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Hakapaino. 90-91.
- Niemelä, Solja 2010. Nuorten alkoholinkäyttö. Teoksessa Seppä, Kaija & Alho, Hannu & Kiianmaa, Kalervo (toim.) 2010. Alkoholiriippuvuus. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 108-118.
- Niemelä, Solja 2012. Alkoholi ja kehittyvä keskushermosto. Viinan kirot nuorten aivoille. Teoksessa Jarmo Heinonen (toim.) Kuin kala verkossa. Ihminen ja alkoholi. Prometheus, 10-13.

- Notisum. Alkohollagen 2010. L 2010:1622. Viitattu 17.11.2012.
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20101622.htm>
- Parman, Christel 2011. Minderåriga ungdomar. Offer för alkoholmarknadsföring. Yrkeshögskolan Novia. Åbo. Examenarbete för utbildningsprogrammet för yrkeshögskolan.
- Pello. Viitattu 7.11.2012.
<http://www.pello.fi/>
- Salasuo, Mikko & Tigerstedt, Chrisoffer 2007. Miten nuorten juomista on tutkittu 1950-2007. Teoksessa Christoffer Tigerstedt (toim.) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Hakapaino. 9-15.
- Simonen, Jenni 2007. Nuorten juomisen sosiaalisuuden lajit. Teoksessa Christoffer Tigerstedt (toim.) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Hakapaino. 35-37.
- Statens folkhälsoinstitut 2012. Tonårsparlören. 10. painos. Östersund. 70--71, 121.
<http://www.fhi.se/PageFiles/14643/Tonarsparloren-2012.pdf>
- Systembolaget 2010. Alkoholsvag öl på frammarsch. Viitattu 30.10.2012.
<http://www.systembolaget.se/Dryckeskunskap/Om-ol/Alkoholsvag-ol-pa-frammarsch/>
- Systembolaget 2010. Langare får ingen vara. Viitattu 30.10.2012.
<http://www.systembolaget.se/Alkohol-och-halsa/Ungdomar/Langare-far-ingen-vara/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2007. ESPAD-tutkimusten tulokset. Viitattu 19.11.2012
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/1bdd2d77-b36d-499c-b8de-dd714abf80d8>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2011. Kouluterveyskysely. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointi vuosina 2000/01 – 2010/11. Viitattu 17.11.2012.
http://info.stakes.fi/kouluterveys/tulokset/ktkysely_kokomaa_200001_201011_pk.pdf
- Thies, Kathleen M. & Travers, John F. 2001. Quick look nursing. Growth and development through the lifespan. Thorofare: Slack incorporated.
- Tornioharparanda. Viitattu 7.11.2012. <http://www.tornio.fi/>
- Turunen, Kari E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena.
- Vehkalampi, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.
- Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.
- Vilkko-Riihelä, Anneli & Laine, Vesa 2005. Mielen maailma II. Kehityopsykologia. 1.painos. Helsinki: WSOY.
- Vorma, Helena 2010. Sekakäyttö. Teoksessa Seppä, Kaija & Alho, Hannu & Kiiänmaa, Kalervo (toim.) 2010. Alkoholiriippuvuus. 1. painos. Helsinki: Duodecim. 198.

Ylitornio. Viitattu 7.11.2012. <http://www.ylitornio.fi/>

Övertorneå. Viitattu 7.11.2012. <http://www.overtornea.se/>

LIITTEET

Liite 1: Kysely suomeksi

Liite 2: Kysely ruotsiksi

Hei!

Olen Tornion humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelija ja teen opinnäytetyötäni. Seuraava kysely on päättötyötäni varten. Opinnäytteeni aihe on vertailu suomalais- ja ruotsalaisnuorten alkoholin käytöstä.

Sinun ei tarvitse laittaa nimeäsi kyselyyn, sillä vastaukset käsitellään anonyymina eli nimettömästi. Lue kysymykset tarkkaan ja vastaa huolellisesti. Kyselyyn vastataan ympyröimällä sinulle sopivin numero vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille tarkoitetulle viivalle.

terveisin Krista Alanenpää

1. Olen

1 tyttö

2 poika

2. Asun

1 Pello

2 Ylitornio

3 Övertorneå

4 Tornio

5 Haaparanta

3. Oletko juonut alkoholia?

1 kyllä

2 ei

4. Kuinka usein juot?

1 ei koskaan

2 noin kerran kuussa tai harvemmin

3 2-4 kertaa kuussa

4 kerran viikossa

5 2-3 kertaa viikossa

6 4 kertaa viikossa tai useammin

5. Kuinka monta annosta juot niinä päivinä, jolloin käytät alkoholia? Yksi annos on pieni pullo keskiolutta tai siideriä (0.33cl), lasillinen viiniä (12 cl), 4 cl väkevää viinaa kuten viskiä, konjakkia, Koskenkorvaa tms., 0,5 l tuoppi keskiolutta tai mietoa siideriä on 1,5 annosta, 0,5 l tuoppi A-olutta tai vahvaa siideriä on 2 annosta

1 1-2 annosta

2 3-4 annosta

3 5-6 annosta

4 7-9 annosta

5 10 annosta tai enemmän

6. Kuinka usein juot itsesi erittäin humalaan?

- 1 kerran viikossa tai useammin
- 2 1-2 kertaa kuukaudessa
- 3 harvemmin
- 4 en koskaan

7. Mistä sait alkoholia käyttöösi?

- 1 hain itse Alkosta
- 2 hain itse kaupasta
- 3 isä tai äiti haki tai tarjosi
- 4 vanhemmat sisarukset hakivat tai tarjosivat
- 5 otin kotoa
- 6 kaverit hakivat tai tarjosivat
- 7 tuntematon henkilö haki tai tarjosi
- 8 ulkomailta tai laivalta
- 9 jostain muualta, mistä?

8. Oletko ostanut itse olutta tai siideriä lähikaupasta, kioskista tai huoltoasemalta?

1 kyllä

2 ei

9. Missä juot?

1 kotona, kun vanhemmat ovat poissa

2 kotona vanhempien kanssa

3 mummolassa

4 kaverin luona

5 kylällä/ kaupungilla

6 diskossa/ muussa nuorisotapahtumassa

7 Jossain muualla, missä?

10. Mitä juot?

1 Mietoja alkoholijuomia; olut, siideri, viini, sahti

2 Väkeviä alkoholijuomia; viina, brandyt, viskit, liköörit

3 Kotitekoisia alkoholijuomia; pontikka, kotiviini, kilju

4 Jotain muuta, mitä?

11. Miksi juot?

---

12. Oletko koskaan kokeillut alkoholia ja lääkkeitä samaan aikaan?

1 kyllä

2 ei

Kiitos vastauksistasi!

Hej!

Jag studerar vid humanistiska yrkeshögskolan och jag ska bli samhällpedagog. Jag gör mitt lärdomsprov och denna enkät är för mitt lärdomsprov. Ämnet för mitt lärdomsprov är jämförelse av svenska och finska ungdomars alkoholanvändning. Du behöver inte skriva ditt namn eftersom svaret behandlas anonymt. Läs frågorna noggrant och svara med eftertanke. Ringa in det nummeralternativ som är passande för dig, eller skriv ditt svar på raden invid frågan.

Med vänlig hälsning, Krista Alanenpää

1. Jag är

1 flicka

2 pojke

2. Jag bor i

1 Pello

2 Övertorneå

3 Torneå

4 Haparanda

3. Har du provat alkohol?

1 ja

2 nej

4. Hur ofta använder du alkohol?

- 1 aldrig
- 2 en gång i månaden eller mer sällan
- 3 2-4 gånger i månaden
- 4 en gång i veckan
- 5 2-3 gånger i veckan
- 6 4 gånger i veckan eller oftare

5. Hur många standardmått har du tagit de dagar då du har druckit alkohol? Ett standardmått är en liten flaska (33cl) mellanöl, cider, långdrink från matbutiken, ett glas (12cl) röd eller vitvin, ett snapsglas (4 cl) brännvin, konjak, whisky, rom eller likör. Ett stort stop eller en burk (50 cl) mellanöl = 1,5 standardmått, En flaska (33 cl) öl eller motsvarande från Systembolaget= 1,3 standardmått

- 1 1-2 standardmått
- 2 3-4 standardmått
- 3 5-6 standardmått
- 4 7-9 standardmått
- 5 10 standardmått eller mer

6. Hur ofta dricker du för att bli berusad?

- 1 en gång i veckan eller mer ofta
- 2 1-2 gånger i månaden
- 3 mer sällan
- 4 aldrig

7. Varifrån har du fått alkohol?

- 1 Jag har själv köpt på Systembolaget.
- 2 Jag har själv köpt från matbutiken.
- 3 Mamma eller pappa har köpt eller bjudit till mig.
- 4 Äldre syskon har köpt eller bjudit till mig.
- 5 Jag har tagit hemifrån.
- 6 Mina vänner har köpt eller bjudit till mig.
- 7 Någon okänd person har köpt eller bjudit till mig.
- 8 Från utlandet eller från någon kryssning.
- 9 Någon annanstans, varifrån?

8. Har du själv köpt öl eller cider från matbutiken, kiosken eller bensinstationen?

1 ja

2 nej

9. Var dricker du alkohol?

1 Hemma när föräldrarna är borta.

2 Hemma med föräldrarna.

3 Hos mor- eller farföräldrar.

4 Hos min kompis.

5 I staden/byn.

6 På disko/ andra evenemang.

7 Någon annanstans, var?

10. Vad dricker du?

1 Svag sprit som öl, cider, vin

2 Stark sprit som brännvin, whiskey, likör

3 Hemgjord alkohol som hembränd sprit, hemgjort vin,
kilju som är gjord på vatten, socker och jäst

4 Någonting annat, vad?

11. Varför dricker du?

Har du aldrig använd alcohol och läkemedel tillsammans?

1 ja

2 nej

Tack för svaret!